

REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI SVET

Številka: 413-01-4/2019/7
Ljubljana, 15. 5. 2019

NOVO!!

Gospod
mag. Dejan Židan
predsednik Državnega zbora

Na podlagi prve alineje prvega odstavka 97. člena Ustave Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 33/91-I, 42/97, 66/00, 24/03, 69/04, 68/06, 47/13 in 75/16) je Državni svet Republike Slovenije na 18. seji 15. 5. 2019 določil besedilo Predloga zakona o razmerjih med dajalci kreditov in kreditorejmalci glede kreditov v švicarskih frankih, ki ga na podlagi prvega odstavka 114. člena Poslovnika Državnega zbora (Uradni list RS, št. 92/07 – UPB 1, 105/10, 80/13 in 38/17) pošilja Državnemu zboru v obravnavo in sprejem.

Državni svet na podlagi 95. člena Poslovnika Državnega sveta (Uradni list RS, št. 70/08, 73/09, 101/10, 6/14 in 26/15) pooblašča državnega svetnika Alojza Kovšco za predstavnika Državnega sveta na sejah Državnega zbora in njegovih delovnih teles pri obravnavi predloga zakona.

Državni svet dodatno pooblašča državnega svetnika Alojza Kovšco za morebitna usklajevanja v zvezi z vsebino predloga zakona v okviru zakonodajnega postopka.

Alojz Kovšca
predsednik

Priloga:
- Predlog zakona

60
LET
STAVBE

PREDLOG ZAKONA O RAZMERJIH MED DAJALCI KREDITOV IN KREDITOJEMALCI GLEDE KREDITOV V ŠVICARSKIH FRANKIH

I. UVOD

1. OCENA STANJA IN RAZLOGI ZA SPREJETJE ZAKONA

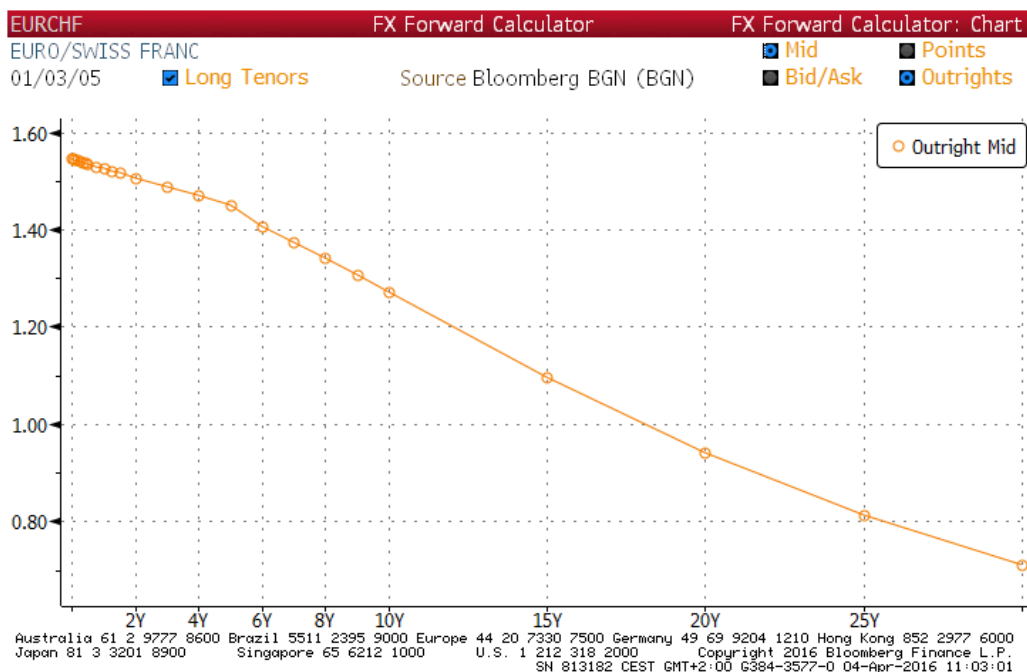
Tuje in domače banke so v Sloveniji v letih 2004–2008 množično ponujale in sklepale pogodbe za posojila, nominirana v švicarskih frankih in z valutno klavzulo, vezano na švicarski frank (v nadaljnjem besedilu: krediti v CHF). V večini primerov je šlo za dolgoročne hipotekarne nepremičninske kredite. Iz poročil Banke Slovenije izhaja, da so krediti v CHF med novosklenjenimi stanovanjskimi krediti leta 2005 predstavljali 24,9 %, leta 2006 35,9 %, leta 2007 46,4 %, in leta 2008 17 %.

V obdobju 2008–2019 je prišlo do 30 % povečanja vrednosti švicarskega franka v primerjavi z evrom, v posameznih letih tudi do višjega, kar je močno nesorazmerno povečalo obveznosti kreditorejmalcev do bank (veliko povečanje vrednosti neodplačane glavnice in mesečnih obrokov). Posledice tečajnih sprememb na višino obveznosti kreditorejmalcev so bile v nasprotju s pričakovanji, ki so jih ti imeli ob najemu dolgoročnega stanovanjskega kredita, saj jih banke pred sklenitvijo kreditne pogodbe niso ustrezno seznanile z vsemi tveganji in okoliščinami, povezanimi s tujevalutnimi krediti.

Banke kreditorejmalcem niso razkrile informacij, s katerimi so same razpolagale, med drugim z oceno, da je švicarski frank v primerjavi z evrom podcenjen in da je pričakovati nadaljevanje »stoletne rasti« švicarskega franka. Kreditorejmalci niso bili posebej opozorjeni, da se tečajno tveganje iz leta v leto povečuje (Avstrijska narodna banka v svojih poročilih o finančni stabilnosti npr. navaja, da je bilo tečajno tveganje leta 2004 'nezanemarljivo', leta 2005 'znatno', leta 2007 'precejšnje' in leta 2008 'visoko'); da je na povečevanje tečajnih tveganj v letnih poročilih in v povezavi s tujevalutnimi posojili opozarjala tudi Banka Slovenije; da že sorazmerno majhna in počasna, le nekaj odstotna apreciacija švicarskega franka v primerjavi z evrom na letni ravni lahko pripelje do znatno negativnih učinkov sprejetega tveganja, pri večji apreciaciji pa se lahko zgodi, da bo kreditorejmalec po večletnem odplačevanju kredita dolžan (v evrih) več, kot je v evrih prejel posojila.

Dolgoročne napovedi gibanja tečaja so bile finančnim krogom dobro poznane. Kot primer navajamo napoved gibanja tečaja valutnega para EUR/CHF iz leta 2005 agencije Bloomberg, ene vodilnih svetovnih agencij na področju finančnega oziroma gospodarskega poročanja in analiz. Napoved omenjene agencije je sestavljena na osnovi ocene, ki ji jo posredujejo različne banke same, ter terminkih poslov, ki se sklepajo za posamezen valutni par.

Iz napovedi izhaja, da naj bi se razmerje evra do švicarskega franka v obdobju naslednjih 25 let, torej za obdobje ročnosti stanovanjskih posojil, prepolovilo. Gre za pomembno okoliščino, ki so jo banke posojilojemalcem zamolčale.

Potencialnim kreditorejalcem pred sklenitvijo pogodbe v večini primerov ni bilo prikazano, kakšne posledice za celotno posojilo in njegovo odplačevanje bi imel morebitni porast švicarskega franka, niti niso bili predstavljeni izračuni, ki bi pokazali, kakšne posledice za kreditorejmalčevo posojilo in njegovo odplačevanje bi imele morebitne večje in hitre ali pa manjše in počasne spremembe tečaja švicarskega franka. Prav tako jim ni bil predstavljen noben zgodovinski primer kredita v švicarskih frankih: na primer, Avstrijska centralna banka je že v brošuri leta 2006 (ki jo je šele konec leta 2008 prevedla Banka Slovenije) navedla primer kredita v švicarskih frankih v protivrednosti 100.000 evrov za obdobje ročnosti 10 let od začetka 1990 naprej, ki kaže, da so se obveznosti posojilojemalca iz naslova glavnice zaradi tečajnih sprememb povečale za 25 % na 125.000 evrov, brez upoštevanja obresti. Gre za znatno povečanje.

Analiza kreditnih pogodb je pokazala, da je tveganje menjalnega tečaja v konkretnem primeru slovenskih posojilojemalcev dejansko neomejeno, ker nimajo niti naravnega niti finančnega zavarovanja. Na drugi strani je tveganje bank le v principu neomejeno, dejansko pa omejeno, saj so se banke za tveganja dobro zavarovale. Valutna klavzula, ki je v pogojih visoke inflacije v funkciji ohranjanja dejanske vrednosti denarne izpolnitve in vzdrževanja sorazmernosti dajatev med obema pogodbenima stranema, je v tem primeru dobila drugačen pomen, saj je posojilojemalec potreboval posojilo v evrih (ali v tolarjih, vezanih na tečaj evra) in v okoliščinah nizke stopnje inflacije. Valutna klavzula je bila tako namenjena temu, da je posojilojemalec spremenila v nosilca prenosnega tveganja, pri čemer ta ni

imel možnosti (vseh informacij in orodij) za obvladovanje tega tveganja. Banke so to vedele, a so kljub temu tujevalutna posojila množično in agresivno tržile gospodinjstvom s ciljem povečevanja tržnega deleža.

Neprimernost omenjenega bančnega produkta izhaja iz številnih dokumentov, strokovnih člankov, pravnih mnenj, opozoril Mednarodnega denarnega sklada, priporočil Evropskega odbora za sistemska tveganja, Evropske centralne banke ter, kar je najpomembneje, opozoril pristojnih regulatorjev v nekaterih državah, kot na primer v Avstriji. V Sloveniji opozorila o neprimernosti produkta za namen, za katerega se je tržil, potrošnikov niso dosegla pravočasno. Konkretna pobude in opozorila v zvezi s krediti v CHF so prišla samo od Zveze potrošnikov Slovenije, a so v celoti ostala preslišana in prezrta. Komerzialne banke so v boju za tržni delež kredite v CHF nemoteno in nebrzdano tržile, in to kljub vedenju, da so taki krediti za potrošnika, ki nima naravnega varstva, torej prihodkov ali prihrankov v švicarskih frankih, popolnoma neprimerni.

Banke so kredite v CHF tržile v sklopu jasno začrtanih marketinških strategij, kjer so jih predstavljale kot inovativne produkte. Oglaševalsko gradivo iz tistega časa potrjuje, da so izpostavile zgolj njihove prednosti, kot so nizka obrestna mera, nizek začetni obrok in višji znesek kredita, medtem ko so tveganja zamolčale. Kredite v CHF so tržile posojilojemalcem, ki so bili sposobni za kredit v domači valuti, in tudi tistim, ki za isti znesek niso bili kreditno sposobni.

V tem kreditnem (pseudo-aleatornem) razmerju so banke z mentalno rezervacijo spravljale posojilojemalce v neenakopraven položaj. S tem so kršile načela civilnega prava in prepoved nepoštenih pogodbenih pogojev, kot je to določeno v 23. in 24. členu Zakona o varstvu potrošnikov (Uradni list RS, št. 98/04 – uradno prečiščeno besedilo, 114/06 – ZUE, 126/07, 86/09, 78/11, 38/14, 19/15, 55/17 – ZKoliT in 31/18), ki je v nacionalni pravni red prenesel Direktivo 93/13/EGS z dne 5. 4. 1993 o nedovoljenih pogojih v potrošniških pogodbah (v nadaljevanju: Direktiva 93/13/EGS). V zvezi z nepoštenimi pogodbenimi pogoji v smislu Direktive 93/13/EGS se je večkrat izreklo tudi Sodišče Evropske unije, ki pravi, »da je treba za pogodbeni pogoj, ki je razglašen za nepošten, načeloma šteti, da ni nikoli obstajal, tako da ne sme imeti učinkov za potrošnika« in da bi posledično morala že redna sodišča te situacije in konkretno presojeti ex tunc, to je za nazaj.

Iz četrte uvodne izjave Direktive 93/13/EGS izhaja, da »je odgovornost držav članic zagotovitev, da pogodbe, sklenjene s potrošniki, ne vsebujejo nedovoljenih (nepoštenih) pogojev«. Člen 7 Direktive 93/13/EGS določa, da države članice zagotovijo, da v interesu potrošnikov in konkurentov obstajajo ustrezna in učinkovita sredstva za preprečevanje nadaljnje uporabe nedovoljenih pogojev v pogodbah, ki jih s potrošniki sklenejo prodajalci ali ponudniki; da sredstva, ki jih zagotovijo države članice, vključujejo predpise, na podlagi katerih lahko osebe ali organizacije, ki imajo po nacionalnem pravu pravni interes pri zaščiti potrošnikov, ukrepajo v skladu z zadevnim nacionalnim pravom na sodiščih ali pri pristojnih upravnih organih; da odločijo, ali so pogodbeni pogoji, sestavljeni za splošno rabo,

nedovoljeni, tako da lahko uporabijo ustrezna in učinkovita sredstva za preprečevanje nadaljnje uporabe takih pogojev in da so lahko taka pravna sredstva, ob upoštevanju nacionalnega prava, usmerjena posamično ali skupaj zoper več prodajalcev ali ponudnikov iz istega gospodarskega sektorja ali zoper njihova združenja, ki uporabljajo ali priporočajo uporabo enakih splošnih pogodbenih pogojev ali podobnih pogojev.

Pri konkretni razlagi določb Direktive 93/13/EGS Sodišče Evropske unije v sodbi C-186/16 navaja, da je treba člene od 3 do 5 navedene direktive razlagati tako, da je pri presoji nedovoljenega značaja določb pogodbe o potrošniškem kreditu treba upoštevati vse okoliščine, ki se nanašajo na sklenitev pogodbe. V zvezi s tem je treba proučiti, ali je bil potrošnik obveščen o vseh elementih, ki bi lahko vplivali na obseg njegove obveznosti, in na podlagi katerih lahko presodi predvsem skupne stroške svojega kredita. Pri tem pa ima na eni strani pomembno vlogo vprašanje, ali so določbe pogodbe o potrošniškem kreditu zapisane v jasnem in razumljivem jeziku, tako da običajno obveščen in razumno pozoren potrošnik lahko presodi tak strošek in, na drugi strani, okoliščina, povezana z nenavedbo zadevnih informacij v pogodbi o potrošniškem kreditu, glede na naravo blaga in storitev, ki so predmet pogodbe, kot bistvenih. To, da je pogodbeni pogoj sestavljen v jasnem in razumljivem jeziku, pomeni, da sta v pogodbi tudi pregledno pojasnjena konkretno delovanje mehanizma, v katerega spada zadevni pogoj, ter če je to primerno, povezava med tem mehanizmom in mehanizmom, določenim z drugimi pogoji, tako da lahko potrošnik na podlagi natančnih in razumljivih meril presodi, kakšne so ekonomske posledice, ki iz tega izhajajo zanj. Pri tem je treba upoštevati vse upoštevne dejanske okoliščine, ki vključujejo oglase in informacije, ki jih je posojilodajalec predložil v okviru pogajanj za posojilno pogodbo.

Iz ustaljene sodne prakse Sodišča Evropske unije nedvomno izhaja, da je za potrošnika bistveno, da je pred sklenitvijo pogodbe seznanjen s pogodbenimi pogoji in posledicami navedene sklenitve. Potrošnik se namreč zlasti na podlagi informacij, ki jih prejme v predsklenitveni fazi, lahko odloči, ali se želi zavezati s pogoji, ki jih je predhodno sestavil prodajalec oziroma ponudnik. Tako na primer iz sodbe Sodišča Evropske unije v zadevi C-186/16 jasno izhaja, da mora biti posojilojemalec obveščen o tem, da s podpisom posojilne pogodbe, izražene v tuji valuti, prevzema tečajno tveganje, ki ga bo ob devalvaciji valute, v kateri prejema dohodke, morda težko nosil. Prodajalec ali ponudnik (banka), mora navesti mogoče spremembe menjalnih tečajev in tveganja v zvezi s sklenitvijo posojila v tuji valuti, predvsem če potrošnik, ki je posojilojemalec, svojih dohodkov ne prejema v tej valuti. V zvezi s tem Sodišče Evropske unije pojasnjuje, da morajo finančne ustanove posojilojemalcem posredovati informacije, ki morajo zadostovati za sprejetje poučenih in preudarnih odločitev. Nepoštenost pogodbenega pogoja o glavni stvari se ugotavlja glede na trenutek, ko je bila kreditna pogodba sklenjena, pri čemer je treba upoštevati vse okoliščine, ki bi jih prodajalec ali ponudnik (banka) lahko poznal v navedenem trenutku in ki bi lahko vplivale na poznejše izvajanje navedene pogodbe, zlasti pa je treba upoštevati strokovna znanja in

izkušnje prodajalca ali ponudnika (banke), kar zadeva mogoče spremembe menjalnih tečajev in tveganja v zvezi s sklenitvijo posojila v tuji valuti.

Ob upoštevanju dejstva, da mora biti kreditojemalec pred sklenitvijo pogodbe celovito seznanjen z lastnostmi kredita in z vsemi tveganji, ki jih tak kredit ima, je pomembno tudi opozoriti na način, kako je bila podana informacija o valutnem tveganju, saj je očitno prav način informiranja odločujoče vplival na razumevanje potrošnikov o tveganosti kredita v CHF. Kreditorejmalci so izjavo o seznanitvi s tveganjem prejeli v podpis šele ob podpisu pogodbe, in to skupaj z obsežno pogodbeno dokumentacijo (poleg kreditne pogodbe, pogodbe o odprtju osebnega računa, če je potrošnik moral odpreti nov račun, pooblastila za odprtje trajnika in z drugo dokumentacijo za ureditev pogodbenih odnosov z banko) ter brez izrecnega pojasnila oziroma opozorila glede pomembnosti in lastnosti valutnega tveganja. Banke so predstavljale valutno tveganje kot element kreditne pogodbe, zaradi katerega ni potrebe za zaskrbljenost kreditnejmalca, saj sta obe valuti - evro in švicarski frank - stabilni, z dodatkom, da je kredit v CHF ugodnejši. V številnih primerih je bilo kreditnejmalcem kot dodatna spodbuda za najetje kredita, nominiranega v švicarske franke, podana informacija, da so tak kredit najeli številni uslužbenci bank, kar pri običajnem potrošniku še dodatno podkrepi pravilnost njegove odločitve. Banke so kreditnejmalcem opozorilo o valutnem tveganju torej podale samo mimogrede, kot golo formalnost, ki jo mora izpolniti banka, da bi (formalno) zadostila zahtevam glede informiranja kreditnejmalca.

Ne gre prezreti tudi dejstva, da potrošnik običajno samo enkrat v življenju najame dolgoročen stanovanjski kredit in zato nima izkušenj pri sklepanju tovrstnih pogodbenih razmerij in mora zaradi pomanjkanja znanj in informacij zaupati v poklicno skrbnost in poštenost banke.

Primer najema kredita v CHF in evrskega kredita

Kreditnejmalec je najel kredit v CHF dne 30. 6. 2008. Kreditnejmalec je prejel 100.000 EUR, obrestna mera je znašala 6M LIBOR + 1,72 % pribitka. Mesečni obrok je ob začetku odplačevanja kredita znašal 637 EUR, konec januarja 2015 pa je mesečni obrok znašal 773 EUR. Skupno je kreditnejmalec v tem času iz naslova kredita vrnil 56.189 EUR, a njegov preostali skupni dolg se v evrih ni zmanjšal, temveč se je povečal na 110.552 EUR.

Kreditnejmalec je najel kredit v evrih dne 30. 6. 2008. Prejel je 100.000 EUR, obrestna mera je znašala 6M EURIBOR + 1,64 % pribitka. Mesečni obrok je ob začetku odplačevanja kredita znašal 743 EUR, konec januarja 2015 pa je mesečni obrok znašal 524 EUR. Skupno je kreditnejmalec v tem času iz naslova kredita vrnil 50.942 EUR, njegov preostali skupni dolg pa je znašal 74.032 EUR.

Kreditnejmalec, ki je najel kredit v CHF, je v tem obdobju plačal 5.247 evrov več kot kreditnejmalec s posojilom v evrih, s tem, da je bil na dan 31. 1. 2015 dolžan banki 36.520 evrov več. Govorimo torej o skupni razliki 41.767 EUR samo do konca januarja 2015. Banke so zaradi nižje vrednosti LIBOR napram EURIBOR

kreditojemalcem v veliko primerih dvignile pribitek za kredite v CHF, saj je bil oglaševan in predstavljen obrok kljub višjemu pribitku ob sklepanju pogodbe ugodnejši kot pri evrskem kreditu. To je še dodatno prispevalo k povečanju razlike med evrskim kreditom in kreditom v CHF.

Vrsta kredita	Obrestna mera	Efektivna obr. mera ob sklenitvi pogodbe	Višina najetega posojila v EUR	Višina prvega obroka v EUR	Višina obroka 31. 1. 2015 v EUR	Skupna plačila do 31. 1. 2015 v EUR	Stanje dolga na dan 31. 1. 2015
CHF	6M LIBOR +1,72 %	4,59 %	100.000	637	773	56.189	110.552
EUR	6M EURIBO R+1,64 %	6,46 %	100.000	743	524	50.942	74.032

Vir: ZPS (izračun pripravila BS)

Razlike v višini glavnice in obresti so v opisanem in številnih drugih primerih večkratno presegle višino najvišjih dovoljenih obresti za posojila v evrih.

Odzivi regulatorja

Na previdnost pri sklepanju pogodb za kredite v CHF je Banka Slovenije že leta 2006 opozarjala uprave vseh bank in hranilnic. Banka Slovenije takih kreditov ni nikoli označila za neprimerne. Potrošniki so na prva takšna opozorila morali čakati še dolga leta po tem, ko je na primer v Avstriji nacionalna Agencija za nadzor nad finančnimi trgi (FMA) že od leta 2003 naprej opozarjala na škodljive posledice deviznih posojil, nominiranih v švicarskih frankih, in na to, da gre za visoko tvegane produkte. FMA je oktobra 2008 zaradi sistemskih tveganj banke pozvala k prenehanju kreditiranja potrošnikov v tuji valuti, v letih 2010 in 2013 pa še dodatno zaostri in dopolnila minimalne standarde, tako da ti urejajo tudi komunikacijo in iskanje rešitev med banko in potrošniki, ki že odplačujejo kredit v CHF. Že FMA je ugotovila, da tujevalutni krediti zaradi svoje tveganosti niso primerni za trženje širšemu krogu potrošnikov. V Avstriji je regulator že od leta 2003 omejeval trženje teh kreditov, sproti nadgrajeval minimalne standarde za njihovo ponujanje, leta 2010 pa je avstrijskim hčerinskim bankam v centralni in vzhodni Evropi kreditiranje potrošnikov v valutah, drugačnih od domače valute ali v določenih primerih v valuti evro, tudi dokončno prepovedal. Milejši ukrepi namreč niso ustavili bank pri zavajanju kreditojemalcev.

Septembra 2008 je Banka Slovenije skupaj z Združenjem bank Slovenije sicer pripravila zgibanko o valutnem tveganju, ki pa do potrošnikov ni prišla, niti niso banke kreditojemalcev seznanjale z njeno vsebino. Ravno tako zloženke ni bilo mogoče zaslediti nikjer na spletu, vključno s spletno stranjo Združenja Bank

Slovenije, ki je zloženko izdalo. Vse to dokazuje, da so se banke problema zavedale in zato poskrbele zgolj za svojo pravno-formalno zaščito, ne pa zato, da bi v resnici zaščitile kreditojemalce. Banke zatrjujejo, da niso mogle predvidevati kdaj in v kakšni višini bo prišlo do povečanja vrednosti švicarskega franka, vendar so nedvomno znale oceniti, da bo do znatnega povišanja vrednosti prišlo vsaj srednjeročno, vsekakor pa preden bodo posojilojemalci odplačali svoja dolgoročna posojila, kot izhaja iz grafa agencije Bloomberg.

Obveznosti kreditojemalcev so kmalu po najetju posojila tako narasle, da jih mnogi niso mogli odplačevati. Iz tega razloga je prihajalo do izvršb (rubežev nepremičnin in premičnega premoženja) in hudih socialnih posledic za posojilojemalce in njihove družine. Dolžniška kriza je dobila večje razsežnosti, zaradi česar je prišlo tudi do širšega občutka o nepravilnosti pravnega reda (pravne varnosti), ki je dopuščal (in še dopušča) tako hude anomalije. Mnoge posojilojemalce je to privedlo do izgube celotnega premoženja, prodaje edinega stanovanja, posledično pa do razpada družin, posamično tudi do samomorov. Pri tem ne gre zanemariti dejstva, da je trenutna obrestna mera (LIBOR) negativna, zato do najhujše realizacije učinkov tečajnih sprememb še sploh ni prišlo. Z veliko gotovostjo se napoveduje dvig obrestnih mer na prejšnjo raven, kar bo povzročilo še veliko večje finančne obremenitve potrošnikov, ki so najeli kredite v CHF.

Danes, leta 2019, banke številne kreditojemalce silijo k sklepanju aneksov, ki so v nasprotju s sodbo Sodišča Evropske unije v združenih primerih C-154/15, C-307/15, C-308/15, ki določa, da so klavzule v kreditnih pogodbah o minimalni obrestni meri, pod katero variabilne obresti ne smejo pasti, nepošteno za potrošnika. Prav tako banke vsiljujejo v anekse člene, ki bi omejili višino vtoževanega zneska v primeru dosojene ničnosti kreditne pogodbe.

Opozoriti velja, da kreditojemalci pogosto nimajo zadostnih finančnih sredstev za uveljavljanje pravice do sodnega varstva nasproti bankam. Sodni postopki v zvezi s tožbami, ki so jih kreditojemalci zoper banke vložili že poleti 2015 in v njih zahtevali ničnost kreditnih pogodb, do danes še niso bili zaključeni. V veliki meri je to posledica negativnega odziva prvostopnih in drugostopnih sodišč, ki so do nedavnega sporna kreditna razmerja presojala formalistično, v smislu, da je kreditojemalec vedel ali bi moral vedeti, v kakšno tveganje vstopa. Šele v zadnjem času so se začela sodišča spraševati, ali taka ab initio nepoštena razmerja pomenijo kršitev načel civilnega prava, zlasti načela vestnosti in poštenja.

Zakonodajalec mora odpraviti za posojilojemalce namerno škodljive posledice tovrstnih posojil za nazaj in v prihodnje prepovedati trženje takšnih toksičnih bančnih produktov za potrošnike, ki nimajo dohodkov v tuji valuti in nimajo zagotovljenih ustreznih zavarovanj pred valutnim tveganjem. To od zakonodajalca pričakuje tudi Evropsko sodišče za človekove pravice, ki meni, da je pravica in dolžnost zakonodajalca, da zagotovi ravnotežje glede upoštevanja interesov posojilojemalcev in bank.

Ob vložitvi poslanskega predloga interventnega zakona decembra 2017 je bilo pridobljeno tudi ustrezno mnenje Evropske centralne banke. Iz pridobljenega mnenja ne izhaja, da bi Evropska centralna banka na kakršen koli način nasprotovala taki sistemski rešitvi. Tudi Evropska komisija je v primeru Hrvaške, ki je podoben zakon že sprejela, večkrat ugotovila, da so učinki take sistemske rešitve na gospodarstvo in finančno stabilnost države ter plačilno sposobnost državljanov samo pozitivni, če so sprejeti v skladu z nacionalno ustavno ureditvijo. Enako ugotavlja tudi Hrvaška narodna banka (HNB).

2. CILJI, NAČELA IN POGLAVITNE REŠITVE

2.1. Cilji zakona

Predlagani zakon pomeni enkratni interventni ukrep, ki ne posega v siceršnja razmerja med bankami in posojilojemalci, temveč vzpostavlja zakonsko rekonverzijo CHF kreditov v evrske kredite.

Obenem je cilj zakona preprečiti nadaljnjo nepošteno poslovno prakso, udejanjeno v posojilnih pogodbah v švicarskih frankih in/ ali na valutni klavzuli v tej valuti.

2.2. Načela zakona

Temeljna načela, vsebovana v predlogu zakona, so predvsem načelo socialne države in načelo pravne države oz. v njem vsebovano načelo sorazmernosti.

Predlagana zakonska rešitev pomeni poseg v lastninsko pravico bank iz 33. člena Ustave Republike Slovenije (v nadaljevanju: Ustava), vendar ta poseg ni nesorazmeren, saj se z njim vzpostavlja pravično razmerje med interesi posojilojemalcev in bank. Po 15. členu Ustave so človekove pravice in temeljne svoboščine omejene s pravicami drugih. Zakon ex tunc (retroaktivno) vzpostavlja sorazmerje, ki bi obstajalo, če bi v tem razmerju prevladovalo civilnopravno načelo vestnosti in poštenja. Banke namreč niso posojilojemalcem ponujale švicarskih frankov, ki bi jih kupovale na mednarodnem finančnem trgu, zaradi česar njihov dobiček ni bil odvisen od vlaganja v švicarske franke in se zato, ker gre za odvzem neupravičenega profita, ne morejo sklicevati na to, da zakon posega v njihovo pridobljeno lastnino. Zakon pa logično določa, da banke naknadno, pri rekonverziji v evre, zaračunavajo višje obresti, ki izhajajo iz zamenjave medbančne obrestne mere LIBOR v EURIBOR. Na ta način predlog zakona po eni strani izenači položaj posojilojemalcev v CHF z evrskimi in upošteva interese dajalcev kreditov do prihodkov na podlagi obresti. Zakonske določbe o rekonverziji torej veljajo za nazaj od dneva, ko je bila sklenjena sporna kreditna pogodba med banko in posameznim posojilojemalcem. Pri tem, kot rečeno, zakon varuje tudi upravičen poslovni interes bank, ker omogoča, da preračunajo za konvertirana posojila obresti kot bi veljale, če bi s kreditojemalcem sklenile kreditno pogodbo v evrih brez valutne klavzule v švicarskih frankih.

Ustava v 155. členu izjemoma dopušča retroaktivno učinkovanje za posamezne določbe zakona, če to zahteva javni interes. Zakon lahko določa, da imajo

posamezne njegove določbe učinek za nazaj, če to zahteva javna korist in če se s tem ne posega v pridobljene pravice. V konkretnem primeru sploh ni mogoče zadostiti javnemu interesu drugače kot z retroaktivno veljavo zakonske določbe, saj gre za ureditev družbenega razmerja, ki se nanaša na razmeroma veliko število ljudi, hkrati pa ne gre samo za posojilne pogodbe, ki ne upoštevajo enakopravno interesov posojilojemalcev kot šibkejše stranke, temveč tudi za izrazit primer nepravičnosti v razmerju med bankami in posojilojemalci. Slednje hudo zadeva nekatere temeljne postulate pravne države, zlasti pa načelo zaupanja v pravo in državo. Načelo zaupanja v pravo ne more pomeniti samo stabilnosti pravnih razmerij, kadar je to utemeljeno, temveč mora pomeniti tudi zaupanje v pravičnost, ki jo mora v razmerju med šibkimi in močnimi subjekti zagotavljati ravno država s pomočjo prava. Ustavno omejitev retroaktivnosti je treba razumeti smiselno in v skladu z namenom ustavodajalca, ki je bil v tem, da zakoni, ki urejajo neko celoto družbenih razmerij, ne smejo tega storiti za nazaj. Drugačen položaj pa je, če zakon ureja samo neko ožje pravno razmerje, kajti vsebinsko je tak pravni položaj povsem enak tistemu, ko tako ožje pravno razmerje ureja samo nekaj posameznih določb nekega širšega (sistemskega) zakona. Nomotehnično bi bilo povsem možno in sprejemljivo, da bi bil tak ožji zakon samo del širšega sistemskega zakona. V takem primeru bi bile vse njegove določbe samo posamezne določbe zakona in ne bi bilo formalne ovire, da ne bi bil skladen z ustavo. Gre torej materialno gledano za posamezne določbe, ki učinkujejo retroaktivno, čeprav gre formalno za poseben zakon. Poleg tega je na prvi pogled očitno, da ne učinkujejo retroaktivno vse določbe zakona, saj se mnoge nanašajo na prihodnje ravnanje, obveznosti bank pri rekonverziji in na druga vprašanja.

V tem primeru gre za očitno močan in pomemben javni interes, zato je taka ureditev ustavno skladna in prestane strogi test sorazmernosti. Vsekakor gre za ustavno dopusten cilj, saj predlagana zakonska ureditev zagotavlja vzpostavitev pravnega varstva oseb, ki so se zaradi delovanja bank kot močnejšega partnerja v pravnem razmerju znašle v podrejenem položaju in bile izrazito oškodovane. Gre torej za varstvo šibkejšega, kar je eden temeljnih postulatov načela socialne države kot tudi načela pravne države, ki ga izrazito poudarjajo tudi odločitve Sodišča Evropske unije, ki se nanašajo na posojilne pogodbe v švicarskih frankih. Država je dolžna poskrbeti za izenačenost položaja različno močnih subjektov, v konkretnem primeru pa gre celo za izrazito neenakopraven položaj, ki močno odstopa od siceršnjih pravnih razmerij med različnimi družbenimi subjekti, zato gre pri predlagani zakonski ureditvi za ustavno dopusten cilj.

Pomembno v tej zvezi je tudi ustavno načelo enakosti, ki zahteva, da se enako obravnavajo enaki položaji, različni pa se obravnavajo različno. Predlagana zakonska ureditev ni prekomeren poseg v pravice bank, saj cilja ni mogoče doseči z manjšim posegom v pravna razmerja, ta poseg je glede na socialni položaj posojilojemalcev očitno nujen, in končno, morebitna škodljivost posega za banke nikakor nima takšne teže kot izboljšanje kritičnega položaja posojilojemalcev.

Glede na to, da so se krediti v švicarskih frankih tržili predvsem v državah, kjer je bil regulator pasiven in ni zagotavljal zaščite potrošnikov, je pomemben element javnega interesa tudi vrnitev zaupanja v regulatorja in državne organe. Na pobudo Avstrijske centralne banke je konec leta 2005 nastala neformalna skupina predstavnikov centralnih bank enajstih držav novih in pridruženih članic EU ter Avstrije (FCL11), z namenom, da analizira razmere na področju posojil v tuji valuti. Skupina FCL11 je takrat ugotavljala, da hitro rast posojil v tuji valuti spodbuja tudi pomanjkanje zavedanja tveganj, ki jih posojilojemalci s tovrstnimi posojili prevzemajo, jasno so omenjene avstrijske banke, ki prinašajo ta posojila v druge države.

2.3 Poglavitne rešitve

Zakon ureja rekonverzijo kreditov v CHF v posojila, nominirana v evrih. S tem spreminja razmerja med posojilojemalci in bankami tako, da za nazaj odpravlja učinke protikonvencijske, protiustavne in protipravne uporabe tuje valute in valutne klavzule v tej valuti, sicer pa ohranja posojilne pogodbe v veljavi.

V ta namen zakon določi obvezno rekonverzijo kreditnih pogodb. To morajo izvesti banke z veljavnostjo na dan, ko je bila sklenjena kreditna pogodba v švicarskih frankih oziroma z valutno klavzulo v švicarskih frankih. Banka lahko v spremenjeni pogodbi - ob upoštevanju prvotno dogovorjenega pribitka - določi višje obrestne mere, takšne, kakršne so ob času sklenitve pogodbe veljale za kredite, dane v evrih. Takšna rešitev omogoča bankam, da na podlagi spremenjenih posojilnih pogodb pridobivajo normalni dobiček, ki je običajen za posojila v evrih in brez valutne klavzule v tuji valuti.

Posojilojemalci zaradi valutne klavzule ne smejo biti oškodovani, zato zakon določa, da so banke dolžne povrniti posojilojemalcem razliko med vsoto, ki so jo dolgovali posojilojemalci zaradi uporabe švicarskih frankov in valutne klavzule v tej valuti in vsoto, ki bi jo bili dolžni, če bi bila posojila sklenjena v evrih in brez uporabe valutne klavzule v tuji valuti.

3. OCENA FINANČNIH POSLEDIC ZA DRŽAVNI PRORAČUN IN DRUGA JAVNOFINANČNA SREDSTVA

Predlog zakona ne predvideva finančnih posledic za državni proračun in druga javna finančna sredstva.

4. NAVEDBA, DA SO SREDSTVA ZA IZVAJANJE ZAKONA V DRŽAVNEM PRORAČUNU ZAGOTOVLJENA, ČE PREDLOG ZAKONA PREDVIDEVA PORABO PRORAČUNSKIH SREDSTEV V OBDOBJU, ZA KATERO JE BIL DRŽAVNI PRORAČUN ŽE SPREJET

Predlog zakona ne predvideva porabe proračunskih sredstev.

5. PRIMERJALNO PRAVNI PREGLED IN PRILAGOJENOST PREDLAGANE UREDITVE PRAVU EVROPSKE UNIJE

5.1. Skladnost s pravnim redom Evropske unije

Zakon ni predmet usklajevanja s pravom Evropske unije.

5.2. Primerjalno pravni pregled

Madžarska

Na Madžarskem je bila z zakonom urejena rekonverzija posojil v švicarskih frankih v posojila v forintih na način, da prizadetemu posojilojemalcu ni bilo treba sprožiti nobenega postopka, temveč ga je sama banka ex lege o izvedeni rekonverziji morala obvestiti. Kreditojemalec je lahko tej rekonverziji ugovarjal, ne da bi celoten postopek terjal plačilo kakšnih stroškov. Rekonverzija se je izvršila za vse posameznike kot posojilojemalce, če temu niso nasprotovali, razen za tiste, katerih posojilne pogodbe so prenehale veljati pred 1. februarjem 2015. Na novo določene obresti zdaj ne smejo presegati 4,5 %, ko gre za stanovanjska posojila in ne 6,5 %, ko gre za druga posojila. Postopki so urejeni tako, da so v korist posojilojemalcem (predlog rekonverzije izdelava banka in ga pošlje posojilojemalcu, ki ima dovolj časa za ugovor, ki ni pretirano formaliziran ali vezan na prekratke roke), zagotovljeno je tudi pospešeno reševanje civilnih sodnih sporov, če do njih pride.

Romunija

V Romuniji je bil oktobra 2016 sprejet zakon, ki grozi bankam, ki ga ne bi izvrševale, s kaznimi in administrativnimi ukrepi, vendar je prišlo do zapletov v zvezi s procesnimi kršitvami Ustave (kršitev načela dvodomnosti) pri njegovem sprejemanju, tako da še vedno iščejo ustavnopravno gledano čim manj sporen način rekonverzije posojil v švicarskih frankih.

Hrvaška

Hrvaška je sprejela spremembe Zakona o izmjeni i dopunama Zakona o potrošačkom kreditiranju ("Narodne novine" št. 102/15) in Zakon o izmjeni i dopunama Zakona o kreditnim institucijama ("Narodne novine" št. 102/15), ki jih podrobneje obravnavamo zato, ker ima ta država zelo podobno ustavno ureditev kot Slovenija.

V Zakon o potrošniškem kreditiranju je bilo vključeno novo poglavje o rekonverziji kreditov, nominiranih v švicarskih frankih in denominiranih v kune z valutno klavzulo v švicarskih frankih. Krediti, nominirani v švicarskih frankih, so bili na podlagi teh sprememb konvertirani v kredite v evrih, krediti z valutno klavzulo v švicarskih frankih pa so bili konvertirani v kredite z valutno klavzulo v evrih. Pri tem so bile obresti prilagojene obrestim, ki so veljale za kredite v evrih oziroma kredite z valutno klavzulo v evrih. V zakonu je natančno urejen način preračunavanja posojil. Posebej je treba poudariti, da so bili tam krediti plasirani v hrvaških kunah. Če je torej Hrvaška uzakonila rekonverzijo v kune, ki niso vseevropska valuta, koliko bolj (a fortiori) je to logično za Slovenijo, kjer je ob sklepanju pogodb veljala stabilna evropska valuta, evro.

Vlada je kot predlagatelj zakona navedla, da ga je predlagala zaradi odpravljanja motenj v gospodarstvu, odpravljanja dolžniške krize, razbremenjevanja rednega

sodstva, zagotavljanja rednega odplačevanja posojil na način, ki dolžnike ne spravlja v neenakopraven in odvisen položaj v primerjavi z bankami in preprečevanja nepoštenih poslovnih praks kreditnih institucij.

Ustavno sodišče Hrvaške je v svoji odločbi št. U-I-3685/2015 z dne 4. 4. 2017 presodilo, da je zakon v skladu z Ustavo. Po mnenju Ustavnega sodišča Hrvaške je bil tudi upravičen sprejem zakona po hitrem postopku. V zvezi z očitkom, da zakonodajalec ni predhodno prosil za mnenje Evropske centralne banke (ECB), je Ustavno sodišče opozorilo na to, da mnenje te banke ne bi bilo zavezujoče in na to, da je banka svoje stališče že sporočila. V tem stališču je ECB poudarila, da je v pristojnosti ustreznih hrvaških organov, da ocenijo, ali je retroaktivno učinkovanje zakona v skladu z načeli, določenimi v hrvaški Ustavi in zakonodaji in da je treba upoštevati pravično razporeditev bremen med vsemi zainteresiranimi stranmi.

Pri ocenjevanju ustavnosti zakona je Ustavno sodišče Hrvaške dalo zelo velik poudarek socialnemu vidiku. Poudarilo je, da se Ustava Republike Hrvaške uvršča med države, ki so opredeljene z lastno Ustavo kot socialne države (1. člen Ustave) »ki ima pozitivno obveznost spodbujati gospodarski napredek in socialno blagostanje prebivalcev in skrbeti za gospodarski razvoj države (tretji odstavek 49. člena Ustave)«. Ustavno sodišče Hrvaške je upoštevalo tudi načela socialne pravičnosti kot sestavine socialne države, na podlagi katere si mora država prizadevati za ohranjanje pravične socialne ureditve. Po oceni hrvaškega Ustavnega sodišča zamisel socialne države pomeni obveznost države, da »skrbi za pravično socialno ureditev, pri čemer ima zakonodajalec široko možnost svobodnega odločanja«.

Hrvaško Ustavno sodišče se sklicuje na podatke Ministrstva za finance, po katerih so obroki odplačevanja posojil v švicarskih frankih ob rednem odplačevanju narasli za približno 60–80 %, glavnica pa za 30–40 %. To je povzročilo v razmerju do bank kritično neenak in odvisen položaj komitentov. Glede na to je po presoji Ustavnega sodišča država imela pozitivno obveznost intervenirati tako, da je zagotovila temeljne socialne pravice in socialno varnost posojilojemalcev in zmanjšala izjemno velike socialne razlike, do katerih je prišlo zaradi porasta vrednosti švicarskih frankov.

Hrvaško ustavno sodišče je odločilo, da obstoji legitimen cilj za sprejem zakona. Ta naj bi zagotovil »povečanje socialne varnosti, preprečitev nadaljevanja nepoštenih poslovnih praks kreditnih institucij in poglobljanja dolžniške krize«.

Hrvaško ustavno sodišče je ocenilo, da je treba rekonverzijo kreditov, predpisano z zakonom, presojati kot sorazmeren ukrep za doseg legitirnega cilja, ker ne bo povzročil »distorzivnih« učinkov v bančnem sistemu in monetarni politiki, kar so poskušale dokazovati banke. Banke namreč po oceni Ustavnega sodišča ne upoštevajo koristi, ki jih je zakonska rekonverzija v kune zanje dopustila (normalne obresti itd.), pa tudi ne, da je zakon odpravil toksična posojila, od katerih mnoga tako ali tako ne bi mogla biti vrnjena.

V zvezi z vprašanjem, ali bi lahko zakon na drugačen, manj invaziven način posegel v posojila v švicarskih frankih je opozorilo tudi Ustavno sodišče. Valutna klavzula je namenjena varstvu realne vrednosti denarne dajatve in zagotavljanju enakopravnosti pogodbenih strank, med katerimi naj vzdržuje pogodbeno ravnotežje. Ker valutna klavzula ni bila uporabljena s tem varstvenim ciljem, temveč s ciljem pridobivanja dobička, je »iztirila« in ni upoštevala pravne narave in ciljev te klavzule. Poleg tega banke za razliko od posojilojemalcev niso prevzele nobenega tveganja v zvezi s švicarskimi franki, ker »so sredstva za ponujanje posojil potrošnikom pridobivale iz lastnih depozitov v kunah in evrih in iz zadolževanja v evrih«. Ustavno sodišče tudi opozarja, da so bili hrvaški potrošniki v bistveno slabšem položaju kot na primer avstrijski, ki jih je FMA od leta 2003 naprej opozarjal na »škodljive posledice deviznih posojil, nominiranih v švicarskih frankih, in na to, da gre za produkte visokega tveganja. Navedene aktivnosti FMA so bile sklenjene s prepovedjo posojil v švicarskih frankih že leta 2008.«

Ustavno sodišče je ugotovilo, da z rekonverzijo posojil banke niso bile pretirano obremenjene, pri čemer je med drugim upoštevalo, da se je rekonverzija izvršila na podlagi znatno višjih (nominalno prvotnih) obresti, izboljšale so se možnosti za uspešno odplačevanje (stanovanjskih) posojil, visok dobiček poslovnih bank (prek 30 milijard kun v letih 2007–2014) pa v ničemer ni bil ogrožen. Poleg tega je del bremena prevzela tudi država, ki je rešila bančne bilance pred toksičnimi posojili. Po oceni Ustavnega sodišča tudi ni prišlo do kršitve pravice do lastnine in svobodne podjetniške pobude, med drugim tudi zato ne, ker zakon ne posega v tisti del denarnih zneskov, ki so jih banke dejansko namenile za posojila v švicarskih frankih.

Glede očitka o retroaktivnem učinku zakona Ustavno sodišče poudarja, da gre za t. i. nepravo retroaktivnost, ki je dovoljena, če ni bilo mogoče na drugačen način uresničiti legitimnega javnega interesa. Glede očitka, da naj bi imel retroaktivni učinek celoten zakon Ustavno sodišče odgovarja, da nekatere določbe takšnega učinka nimajo in da je torej zakon ostal v mejah, ki jih določa Ustava, ki dopušča retroaktivno delovanje posameznih zakonskih določb.

Črna Gora

Zakon o konverziji posojil v švicarskih frankih v posojila v evrih je sprejela Skupščina Črne Gore 31. 7. 2015 in ga dopolnila 5. 9. 2016. Prednost zakona je v tem, da z eno potezo transformira sporna švicarska posojila v evrska, tako da posojilojemalca postavi v položaj, kot da je najel posojilo v evrih (ki se v Črni Gori uporablja kot nacionalna valuta). Zakon na ta način reducira tisti del dobičkov bank, do katerih je prišlo zaradi povečanja vrednosti švicarskega franka, zato je neupravičena kritika, da privilegira posojilojemalce v primerjavi s tistimi, ki so kredite najemali v evrih. Druga značilnost zakona je, da gre za interventni ukrep, ki se nanaša samo na posojila v švicarskih frankih v določenem obdobju in ne poskuša urejati bančnih posojil v tuji valuti na sploh. Tretja značilnost zakona je, da se nanaša na vsa posojila v švicarskih frankih, tudi že odplačana, in tista, katerih izterjava je bila prenesena na tretje osebe. Četrta značilnost zakona je, da

izhaja iz evra kot nacionalne valute, ki zagotavlja stabilno vrednost posojila v času njegovega odplačevanja in s tem krepi zaupanje v evro.

Banke so sprožile tri pobude za oceno ustavnosti zakona, o katerih je odločilo Ustavno sodišče Črne Gore 24. 7. 2018 (U-I-27/15, 32/16 in 34/16). Po oceni Ustavnega sodišča gre za interventni zakon »nesistemskega značaja«, sprejet zaradi varstva potrošnikov, ki ga Ustava Črne Gore posebej poudarjeno ureja. Ustavno sodišče ugotavlja, da ni pristojno za ocenjevanje tega, ali je bil sprejem zakona potreben in upravičen, temveč le za presojo skladnosti izpodbijanih določb zakona z Ustavo. Pri tem poudarja, da je treba poštenost pogodbenih pogojev presojati glede na pravo Evropske unije tako, da se upoštevajo vse okoliščine, za katere so vedele stranke v času sklenitve posojilne pogodbe. Zakonodajni postopek je bil sprožen s strani poslancev po tem, ko je skupščino o posojilih v švicarskih frankih obvestil posebni varuh za področje bančništva, uvedena pa je bila tudi parlamentarna preiskava. Po oceni Ustavnega sodišča je imel zakonodajalec ne samo pravico, temveč tudi dolžnost s svojim delovanjem aktivno (pozitivno) poseči v ureditev zaradi hudih kršitev pravic posojilojemalcev. Do teh kršitev je prišlo zaradi »eksczesnega učinka valutne klavzule«, ki je zaradi spremembe vrednosti švicarskega franka mnoge »pahnila v dolžniško suženjstvo«, ki pomeni, da se njihov nominalni dolg (v evrih) povečuje, čeprav ga že leta redno odplačujejo. Po oceni Ustavnega sodišča Zakon o konverziji ne vzpostavlja diskriminacije posojil v drugih valutah, temveč samo odpravlja protiustavno diskriminacijo posojilojemalcev posojil v švicarskih frankih.

Zakon o konverziji po oceni Ustavnega sodišča ni kršil načela sorazmernosti, ker ni prekomerno obremenil bank, saj velik dobiček bank ni bil dosežen s trgovanjem v švicarskih frankih, temveč so posojilojemalci dobili kredit v evrih, v evrih so plačevali račune, v evrih imajo svoje prihodke in v evrih odplačujejo svoje posojilo.

7. NAVEDBA, KATERI PREDSTAVNIKI PREDLAGATELJA BODO SODELOVALI PRI DELU DRŽAVNEGA ZBORA IN DELOVNIH TELES

Pri delu Državnega zbora in njegovih delovnih teles bo kot predstavnik predlagatelja sodeloval državni svetnik Alojz Kovšca.

II. BESEDILO ČLENOV

1. člen (vsebina zakona)

Ta zakon ureja razmerja med dajalci kreditov in kreditojemalci ali kreditojemalkami (v nadaljnjem besedilu: kreditojemalci) ter poroki, katerih kreditna pogodba za potrošniške kredite je nominirana v švicarskih frankih ali vsebuje valutno klavzulo v švicarskih frankih in je bila sklenjena v obdobju od 28. junija 2004 do 31. decembra 2010 ter dolžnost dajalcev kreditov opraviti rekonverzijo kreditov v kredite v evrih.

2. člen (pomen izrazov)

V tem zakonu uporabljeni izrazi imajo naslednji pomen:

1. dajalec kredita je banka oziroma hranilnica kot posojilodajalka potrošniških kreditov iz 1. člena tega zakona;
2. potrošniška kreditna pogodba (v nadaljnjem besedilu: kreditna pogodba) je pogodba, s katero dajalec kredita potrošniku da ali obljubi, da mu bo dal kredit v obliki odloga plačila, posojila ali drugega podobnega finančnega dogovora;
3. banka je kreditna institucija s sedežem v Republiki Sloveniji, ki je pridobila dovoljenje za opravljanje bančnih storitev v skladu z Zakonom o bančništvu (ZBan-2) ali podružnica kreditne institucije, ki je pridobila dovoljenje za opravljanje bančnih storitev v matični državi članici;
4. hranilnica je kreditna institucija s sedežem v Republiki Sloveniji, ki je pridobila dovoljenje za opravljanje bančnih storitev v skladu z Zakonom o bančništvu (ZBan-2);
5. kreditojemalec je fizična oseba, ki je za namene izven svoje poklicne ali pridobitne dejavnosti sklenila kreditno pogodbo;
6. porok je fizična oseba, ki se nasproti dajalcu kredita zaveže, da bo izpolnila veljavno in zapadlo obveznost kreditnejalca, če ta tega ne bo storil;
7. prevzemnik terjatve po tem zakonu pomeni novi upnik v kreditni pogodbi na podlagi pogodbe o cesiji oziroma pogodbe o odstopu terjatve;
8. glavnica po tem zakonu pomeni skupni znesek črpanega kredita;
9. obrestni pribitek je v kreditni pogodbi določen pribitek na medbančno obrestno mero in je izražen kot dogovorjeni spremenljivi ali nespremenljivi odstotek zneska črpanega kredita;
10. skupna obrestna mera je v odstotku izražena stopnja, ki je sestavljena iz medbančne obrestne mere v evrskem območju ali londonske medbančne obrestne mere in v kreditni pogodbi dogovorjenega pribitka;
11. dogovorjena skupna obrestna mera kredita je obrestna mera sestavljena iz londonske medbančne obrestne mere in v kreditni pogodbi dogovorjenega pribitka;
12. obrestno obdobje obračunavanja medbančne obrestne mere v evrskem območju ali londonske medbančne obrestne mere pomeni v kreditni pogodbi dogovorjeno ročnost obračunavanja medbančne obrestne mere;
13. rekonverzija po tem zakonu pomeni spremembo kreditov iz 1. člena tega zakona v kredite v evrih.

3. člen (obvezna uporaba tega zakona)

(1) Ne glede na določbe Zakona o potrošniških kreditih (Uradni list RS, št. 59/10, 77/11, 30/13, 81/15 in 77/16 – ZPotK-2) se rekonverzija kreditov iz 1. člena tega zakona v evre opravi na način, kot ga določa ta zakon.

(2) Rekonverzija kreditov iz 1. člena tega zakona se opravi za vse sklenjene kreditne pogodbe iz 1. člena tega zakona, ne glede na trenutno stanje kredita.

4. člen **(dokumentacija za rekonverzijo)**

(1) Dajalec kredita mora skladno s tem zakonom v roku 30 dni od začetka veljavnosti tega zakona pripraviti naslednjo dokumentacijo za vse kreditorejmalce iz 1. člena tega zakona:

- preračun obstoječega kredita,
- novi amortizacijski načrt,
- predlog rekonverzije,
- predlog aneksa k obstoječi kreditni pogodbi,
- vso dokumentacijo, povezano s predmetnim kreditom iz obdobja pred sklenitvijo kreditne pogodbe, ki jo dajalec kredita hrani v svojih arhivih in
- spremni dopis s seznamom dokumentacije iz prejšnje alineje, kjer mora biti posebej označena dokumentacija, ki ustreza kriterijem, določenim v 9. členu, in sicer z navedbo alineje, ki bi bila podlaga za morebitno izpodbijanje konverzije s strani kreditodajalca.

(2) Dajalec kredita mora dokumentacijo iz prvega odstavka tega člena vročiti kreditorejmalcu s priporočeno pošiljko s povratnico.

(3) Dajalec kredita mora izpodbijanje rekonverzije v skladu z 9. členom tega zakona napovedati s spremnim dopisom, ki je sestavni del dokumentacije iz prvega odstavka tega člena.

(4) Kreditorejmalec mora v roku 30 dni po prejemu dokumentacije iz prvega odstavka tega člena pisno potrditi predlog rekonverzije ali ga zavrniti. Če v roku 30 dni kreditorejmalec predloga rekonverzije pisno ne potrdi ali zavrne, se šteje, da s predlogom rekonverzije ne soglaša.

(5) Dajalec kredita za rekonverzijo kreditov iz 1. člena tega zakona kreditorejmalcu ne sme zaračunati nobenih stroškov rekonverzije, niti notarskih stroškov in morebitnega vpisa v zemljiško knjigo.

5. člen **(postopek rekonverzije)**

(1) Dajalec kredita je dolžan opraviti preračun višine glavnice, navedene v kreditni pogodbi, iz švicarskih frankov v evre, po tečaju, določenem v kreditni pogodbi in uporabljenem za izračun izplačila kredita na dan črpanja kredita. Če je bilo izplačilo glavnice opravljeno v evrih, je dajalec kredita dolžan opraviti preračun dejanskega zneska izplačanega kredita.

(2) Dogovorjena skupna obrestna mera kredita se spremeni v skupno obrestno mero, sestavljeno iz medbančne obrestne mere v evrskem območju, veljavne na

datum črpanja kredita, in v kreditni pogodbi dogovorjenega pribitka. Pribitek na medbančno obrestno mero in obrestno obdobje obračunavanja spremembe medbančne obrestne mere v evrskem območju ostaneta nespremenjena.

(3) Dajalec kredita je dolžan pripraviti nov amortizacijski načrt v skladu s prvim in drugim odstavkom tega člena, po enaki metodologiji, kot je bil narejen amortizacijski načrt, ki ga je kreditojemalec prejel pred sklenitvijo kreditne pogodbe ali bi ga moral prejeti pred sklenitvijo pogodbe.

(4) Dajalec kredita preračuna vse že plačane obroke kredita iz švicarskih frankov v evre po tečaju, določenem v kreditni pogodbi, na dan plačila posameznega obroka. Če je bilo plačilo obroka opravljeno v evrih, je dajalec kredita dolžan upoštevati dejanski znesek posameznega plačanega obroka. Že plačani obroki so osnova za poravnavo obveznosti iz novega amortizacijskega načrta iz prejšnjega odstavka tega člena, pri čemer se upošteva vrstni red poravnave obveznosti skladno z obstoječo kreditno pogodbo, brez zaračunavanja zamudnih obresti.

(5) Če je bil kredit iz prvega člena tega zakona pred sprejetjem tega zakona predčasno odplačan z najetjem kredita v evrih, je dajalec kredita dolžan pripraviti nov amortizacijski načrt za obstoječi kredit skladno s tem členom in ga z upoštevanimi preplačili kot predlog rekonverzije posredovati posojilojemalcu.

(6) Dajalec kredita med prejeta plačila po novem amortizacijskem načrtu vključi tudi morebitne zaračunane in plačane zamudne obresti. Dajalec kredita lahko pri izračunavanju novega amortizacijskega načrta upošteva morebitne zamudne obresti, če preplačila v trenutku nastanka zamude ne pokrijejo zamujenega obroka.

(7) Dajalec kredita je dolžan v novem amortizacijskem načrtu prikazati preplačila po obrokih, že plačane zamudne obresti ter preračunane zamudne obresti glede na razliko med preplačilom na dan zapadlosti obroka in višino zapadlega obroka. Za vsa preplačila po novem amortizacijskem načrtu je dajalec kredita dolžan kreditojemalcu obračunati in izplačati zamudne obresti, ki tečejo od dneva nastanka preplačane anuitete do dneva izvedbe rekonverzije.

(8) Dajalec kredita v predlog aneksa k obstoječi kreditni pogodbi ne sme zapisati nobenih drugih novih pogojev, ki niso navedeni v obstoječi kreditni pogodbi. Vse druge spremembe, o katerih se strinjata obe pogodbeni stranki, morata pogodbeni stranki urediti v ločenem aneksu k obstoječi kreditni pogodbi. Dajalec kredita ne sme pogojevati rekonverzije s spremembo drugih določb kreditne pogodbe.

6. člen **(upoštevanje preplačil pri predlogu rekonverzije)**

(1) Če znesek preplačila ne presega skupnega zneska preostanka odplačila kredita, preračunanega v evre po novem amortizacijskem načrtu, se preplačilo razdeli proporcionalno enakovredno na vse preostale še neplačane obroke kredita. Obstoječa kreditna pogodba ostane v veljavi.

(2) Če znesek preplačila presega celoten znesek dolga, ki ga je kreditojemalec dolžan vrniti skladno z novim amortizacijskim načrtom, mora dajalec kredita v roku

30 dni od prejema potrditve predloga rekonverzije vrniti kreditojemalcu celoten znesek preplačila. Obstoječa kreditna pogodba se prekine.

7. člen (rekonverzija pri odplačanih kreditih)

(1) Če je bil kredit pred rekonverzijo v celoti odplačan, je dajalec kredita dolžan pripraviti predlog rekonverzije skladno s prvim, drugim, tretjim in četrtem odstavkom 5. člena, morebitni znesek preplačila pa je dajalec kredita dolžan vrniti kreditojemalcu v roku 30 dni od prejema potrditve predloga rekonverzije.

(2) Če je bil kredit v celoti predčasno poplačan, je dajalec kredita dolžan pripraviti predlog rekonverzije skladno s prvim, drugim, tretjim in četrtem odstavkom 5. člena, in sicer za vse že plačane obroke, znesek višine poplačila pa preračunati v evre po tečaju, določenem v kreditni pogodbi na dan poplačila kredita. Pri znesku poplačila dajalec kredita upošteva le znesek preostale glavnice, od katere odšteje stroške predčasnega poplačila kredita, do katerih je upravičen v skladu s sklenjeno kreditno pogodbo.

(3) Če je bilo kreditno pogodbeno razmerje predčasno prekinjeno s strani dajalca kredita, je dajalec kredita dolžan pripraviti predlog rekonverzije skladno s prvim, drugim, tretjim in četrtem odstavkom 5. člena in skladno s tem prilagoditi nov amortizacijski načrt za preostanek odplačila kredita oziroma:

- za še neizterjane kredite je dajalec kredita dolžan zmanjšati višino preostalega dolga kreditojemalca skladno z novim amortizacijskim načrtom;
- za že izterjana predčasno prekinjena kreditna pogodbeno razmerja je dajalec kredita dolžan kreditojemalcu vrniti znesek preplačila skladno z višino preplačila iz novega amortizacijskega načrta v roku 30 dni od prejema potrditve predloga rekonverzije.

8. člen (način rekonverzije pri odprodanih kreditih)

(1) Dajalec kredita mora prevzemniku terjatve poravnati vso razliko do zneska, ki bi ga kreditojemalec dolgoval prevzemniku terjatve, če bi ob prodaji terjatve odprodani znesek ustrezal stanju, izračunanem po novem amortizacijskem načrtu na dan odprodaje terjatve. Če je dolg kreditojemalca do prevzemnika terjatve nižji kot je izračunani znesek razlike iz prejšnjega stavka, je dajalec kredita dolžan razliko med izračunanim zneskom in dolgom do prevzemnika terjatve izplačati kreditojemalcu.

(2) Dajalec kredita od prevzemnika terjatve pridobi podatek o trenutnem stanju dolga kreditojemalca, vključno z morebitnimi zamudnimi obrestmi in vsemi ostalimi stroški ter z vsemi zneski in datumi vplačil kreditojemalca, ki so dajalcu kredita nastali po prenosu terjatve na novega upnika.

9. člen (izpodbijanje rekonverzije)

(1) V primeru sodnih postopkov, ki so v zvezi s kreditnimi pogodbami iz 1. člena tega zakona v teku do potrditve rekonverzije, začne rok za uveljavitev pravice do rekonverzije iz 4. člena tega zakona teči z dnem pravnomočnosti odločitve sodišča o glavni stvari oziroma, v primeru revizijskega postopka, z dnem odločitve Vrhovnega sodišča v revizijskem postopku oziroma odločitve Ustavnega sodišča v primeru ustavne pritožbe.

(2) Dajalec kredita lahko izpodbija rekonverzijo po tem zakonu, če je pri sklepanju kreditnih pogodb iz 1. člena tega zakona na ustrezen način izpolnil vse naslednje kriterije:

- iz kreditne pogodbe ali iz dokumentacije, ki jo dajalec kredita hrani v zvezi z odobritvijo kredita iz 1. člena tega zakona, je razvidno, da je kreditojemalec pred sklenitvijo kreditne pogodbe iz 1. člena tega zakona podpisal dokument, v katerem je zapisano, da je pogodbeni pogoj, ki ureja odplačevanje obveznosti v tuji valuti, sestavljen v jasnem in razumljivem jeziku, kar pomeni, da sta v pogodbi ali v spremljevalni listinski dokumentaciji pregledno pojasnjena konkretno delovanje mehanizma, v katerega spada navedeni pogoj, ter povezava med tem mehanizmom in mehanizmom, določenim z drugimi pogoji;
- iz kreditne pogodbe ali iz dokumentacije, ki jo dajalec kredita hrani v zvezi z odobritvijo kredita iz 1. člena tega zakona, je razvidno, da je kreditojemalec pred sklenitvijo kreditne pogodbe iz 1. člena tega zakona podpisal dokument, iz katerega je razvidno, da je bil kreditojemalec pred sklenitvijo pogodbe obveščen o vseh elementih, ki bi lahko vplivali na obseg njegove obveznosti in na podlagi katerih je lahko presodil skupne stroške kredita v domači valuti, ter opozorilo, da je v roku trajanja kredita mogoča neomejena sprememba tečaja valute, kakor tudi opozorilo na stalno povprečno rast vrednosti švicarskega franka v odstotkih na leto v preteklosti za enako število let, kot je bila ročnost prodanega kredita v švicarskih frankih;
- iz kreditne pogodbe ali iz dokumentacije, ki jo dajalec kredita hrani v zvezi z odobritvijo kredita iz 1. člena tega zakona, je razvidno, da je kreditojemalec pred sklenitvijo kreditne pogodbe iz 1. člena tega zakona podpisal dokument, v katerem ga je kreditodajalec opozoril na mogoče spremembe menjalnih tečajev in tveganja v zvezi s sklenitvijo posojila v tuji valuti, na katera je bilo mogoče sklepati zaradi specifične narave švicarskega franka kot valutnega zavetja in preteklih nihanj iz tega naslova ter ga seznanil z opozorili nadzornih in regulatornih organov o tečajnih tveganjih tujevalutnih posojil v Sloveniji in v državi, iz katere prihaja, ter drugih pomembnih finančnih oziroma makroekonomskih informacij, ki jih je imel na voljo ob sklenitvi pogodbe in jih je bil v skladu z veljavno zakonodajo dolžan deliti s kreditojemalcem;
- iz kreditne pogodbe ali iz dokumentacije, ki jo dajalec kredita hrani v zvezi z odobritvijo kredita iz 1. člena tega zakona, je razvidno, da je kreditojemalec pred sklenitvijo kreditne pogodbe iz 1. člena tega zakona podpisal dokument, v katerem so kreditojemalcu predstavljeni izračuni v zvezi z ekonomskim učinkom mogočih nihanj menjalnega tečaja na njegove skupne obveznosti za odplačevanje na podlagi pogodbe. Te listine morajo vsebovati vsaj informacijo o tem, kako bi na obveznosti za odplačevanje na podlagi kreditne pogodbe

vplivala zelo velika apreciacija švicarskega franka oziroma deprecijacija zakonitega plačilnega sredstva države članice, kjer ima posojiljemalec stalno prebivališče, in povečanje tujih obrestnih mer ali predstavitev vrednosti glavnice ter obrokov v skladu s trendom povprečne letne rasti švicarskega franka iz druge alineje tega člena;

- iz kreditne pogodbe ali iz dokumentacije, ki jo dajalec kredita hrani v zvezi z odobritvijo kredita iz 1. člena tega zakona, je razvidno, da je kreditjemalec pred sklenitvijo kreditne pogodbe iz 1. člena tega zakona podpisal dokument, v katerem je predstavljen primer dejanskega tujevalutnega posojila za preteklo obdobje (ročnost vsaj enaka ročnosti ponujenega kredita), na podlagi katerega je kreditjemalec lahko dobil konkreten vpogled v tveganja, povezana s tujevalutnim posojilom;
- iz kreditne pogodbe ali iz dokumentacije, ki jo dajalec kredita hrani v zvezi z odobritvijo kredita iz 1. člena tega zakona, je razvidno, da je kreditjemalec pred sklenitvijo kreditne pogodbe iz 1. člena tega zakona podpisal dokument, iz katerega je razvidno, da je kreditodajalec v izogib temu, da bi kreditjemalec nosil vso (potencialno neomejeno) tveganje iz naslova razlik v menjalnem tečaju, česar se je lahko zavedal na podlagi svojega strokovnega znanja, potrošniku ponudil zavarovanje za tečajno tveganje oziroma uporabil mero zgornje meje tveganja in s tem preprečil znatno neravnotežje v pravicah in obveznostih strank.

(3) Če je kreditodajalec izpolnil vse kriterije iz druge točke 9. člena, mora sodišče pri izpodbijanju konverzije presoditi tudi obstoj znatnega neravnotežja med strankama. Presoditi mora ali je kreditodajalec na podlagi okoliščin in dogodkov, ki bi jih lahko razumno predvidel ali jih je poznal ob sklenitvi pogodbe in ki bi lahko vplivale na poznejše izvajanje pogodbe, moral vedeti, da vnaša znatno neravnotežje med strankama, zaradi česar je pogoj nedovoljen (nepošten).

(4) Dajalec kredita mora tožbo vložiti v roku 6 mesecev od izvedene rekonverzije kredita. Za utemeljitev izpodbijanja rekonverzije se lahko uporabljajo zgolj merila iz tega člena v tem zakonu.

10. člen (Nadzor Banke Slovenije)

Nadzor nad postopki rekonverzije kreditov skladno s tem zakonom opravlja Banka Slovenije, ki je hkrati tudi prekrškovni organ.

11. člen (Poročanje)

Dajalec kredita mora v roku dveh mesecev od začetka veljavnosti tega zakona pristojnemu nadzornemu organu poročati o pripravljenih rekonverzijah ter v roku štirih mesecev od začetka veljavnosti tega zakona poročati o izvedenih rekonverzijah in njihovi skladnosti s tem zakonom.

12. člen **(Kazenske določbe)**

(1) Z globo od 50.000 do 125.000 eurov se za prekršek kaznuje dajalec kredita, če:

- ne pripravi dokumentacije v roku, določenem v prvem odstavku 4. člena;
- ne pripravi predloga rekonverzije kredita skladno z določili 5. člena tega zakona;
- ne vrne preplačil v roku 30 dni od prejema potrditve predloga rekonverzije kredita.

(2) Z globo 3.500 do 4.000 eurov se za prekršek iz prvega odstavka tega člena kaznuje odgovorna oseba dajalca kredita.

13. člen

Ta zakon začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

III. OBRAZLOŽITEV

K 1. členu

Vsebina zakona je interventna ureditev razmerij med bankami in posojilojemalci, katerih kreditna pogodba za potrošniške kredite je nominirana v švicarskih frankih ali vsebuje valutno klavzulo v švicarskih frankih, sklenjena med dajalci kreditov in kreditorejmalci v obdobju od 28. junija 2004 do 31. decembra 2010. Dne 28. 06. 2004 je Slovenija vstopila v evropski mehanizem menjalnih tečajev (ERM II), s čimer je odpadla potreba po vezavi kreditov na tujo valuto zaradi ohranjanja vrednosti. Namen zakona je zagotoviti pravno varstvo velikega števila potrošnikov, uresničevanje načela socialne države ter sankcioniranje kršitev splošnega načela sorazmernosti v obligacijskih razmerjih zaradi javnega interesa. Kreditne pogodbe iz prvega člena predloga zakona se morajo rekonvertirati iz švicarskih frankov v evre na takšen način, da se vzpostavi pravno stanje, v katerem bodo dajalci kreditov in kreditorejmalci v enakopravnem pravnem položaju. Predmet tega zakona so vsi potrošniški krediti iz prvega odstavka 1. člena tega zakona, ne glede na namen in znesek.

Zakon retroaktivno posega v kreditne pogodbe nominirane v švicarskih frankih in pogodbe z valutno klavzulo v švicarskih frankih, in sicer tako na veljavne kot na tiste, ki so prenehale veljati. Namen zakona je izenačitev pravic kreditorejmalcev v švicarskih frankih s kreditorejmalci v evrih, seveda pa istočasno pomeni poseg v pravice bank, ki so tovrstne pogodbe sklepale v obdobju od 28. junija 2004 do 31. decembra 2010. Po 155. členu Ustave lahko zakon določi, da imajo njegove posamezne določbe učinek za nazaj, če to zahteva javna korist in če se s tem ne posega (nesorazmerno) v pridobljene pravice. Javna korist, ki jo zasleduje zakon, je povezana z oceno, da sklenjene posojilne pogodbe kršijo načela socialne države in socialne pravičnosti (2. člen Ustave), socialne funkcije zasebne lastnine kreditorejmalcev (33. in 67. člen Ustave), splošno načelo sorazmernosti in pravico do enakosti iz prvega odstavka 14. člena Ustave. Poseg v te pravice je skladen s tretjim odstavkom 15. člena Ustave, po katerem so pravice in svoboščine omejene (samo) s pravicami drugih. Pri navedenih kreditnih pogodbah je prišlo do nominiranja kredita v švicarskih frankih in uporabe valutne klavzule v omenjeni valuti, čeprav je Slovenija država članica evrskega območja, v kateri realne vrednosti kredita ni treba zagotavljati prek valutne klavzule, ker jo zagotavlja evro kot stabilna in ena najbolj razširjenih valut v svetovnem merilu. S temi pogodbami je bilo nesorazmerno poseženo v pravice kreditorejmalcev. Zato je bilo treba poiskati rešitev, ki bi pravično in uravnoteženo razrešila konflikt med pravicami in interesi kreditorejmalcev in dajalcev kreditov. Evropsko sodišče za človekove pravice je velikokrat ugotovilo, da so posegi v pravice skladni z Evropsko konvencijo o varstvu pravic in temeljnih svoboščin, kadar je država zagotovila pravično razmerje (a fair balance) pravic in interesov, ki so bili v konfliktu.

Pravica, v katero je najpogosteje poseženo, ko gre za retroaktivno učinkovanje zakona, je zaupanje v pravo oziroma pravna varnost kot načelo pravne države, ki

izhaja iz 2. člena Ustave. Ob tem velja opozoriti, da je v 2. členu Ustave enakopravno s pravno državo omenjena tudi socialna država, kar v dosedanjem uresničevanju Ustave po oceni ustavnopravne stroke ni bilo vedno enakopravno upoštevano. Dr. Barbara Kresal v Komentarju Ustave¹ poudarja, da bi morali Ustavo razlagati enakovredno, ko gre za (pod)načela pravne in socialne države, da bi tako ob načelih pravne države ustrezno upoštevali tudi socialne pravice, urejene na ustavni in mednarodni ravni. Zato bi morali ob načelih pravne države upoštevat tudi načela socialne države, kot so načelo solidarnosti, enakomerna razporeditev bremen med zaposlenimi, delodajalci in državo, reševanje socialnih stisk, preprečevanje socialne ogroženosti, zagotavljanje dostojnega življenja ipd.

Za kreditne pogodbe v švicarskih frankih je značilno, da neenako obravnavajo pogodbeni stranki, saj je ena izmed strank banka ali hranilnica (dajalec kredita) in druga, nedvomno šibkejša, kreditojemalec. Način sklepanja omenjenih kreditnih pogodb ni običajen za potrošniška posojila, temveč za aleatorne borzne posle. Pogodbena svoboda kreditojemalcev je bila hudo kršena z agresivnim ponujanjem posojil v švicarskih frankih in s pristranskim prikazovanjem možnih posledic spreminjanja valutnih razmerij za posojilojemalce. Ti prikazi niso bili jasni, kot to terjata v bogati sodni praksi Ustavno sodišče in Sodišče Evropske unije, predvsem pa niso realno opisovali, kakšne so posledice za povečanje glavnice, obresti in mesečnih obrokov, če pride do spremembe valutnih razmerij med švicarskimi franki in drugimi valutami. Povprečno vesten potrošnik ni mogel ugotoviti, do kakšnih posledic lahko vodi valutna klavzula, medtem ko so dajalci kreditov omenjene podatke imeli in pričakovali izrazito povečanje vrednosti švicarskega franka v času po sklenitvi dolgoročnih potrošniških posojil. V času sklenitve kreditne pogodbe so dajalci kreditov zagotavljali, da se višina glavnice ne more znatneje povečati, čeprav danes kreditojemalci v večini primerov plačujejo večkratno večje zneske kot bi jih plačevali, če bi bile obračunane obresti, ki so bile v uporabi za evrske kredite.

Takšne pogodbe so imele za posojilojemalce številne usodne posledice, kar je pomembno vplivalo tudi na njihovo sposobnost, da izpolnjujejo svoje pogodbene obveznosti. Zato zakon določa, da se s pomočjo rekonverzije obveznosti iz kreditnih pogodb, ki učinkuje za nazaj, odpravi protiustavno učinkovanje pogodb na pravice kreditojemalcev. Pri tem zakon na razglaša omenjenih pogodb za nične, temveč jih spreminja samo toliko, kolikor je nujno za vzpostavitev enakomerne porazdelitve obveznosti med pogodbenimi strankami. Iz pogodb odstranja samo tiste nepošteno pogodbene pogoje, ki niso skladni z načeli civilnega prava in Ustavo, zlasti z načeli socialne države ter načeli sorazmernosti in načelom enakosti pred zakonom.

Zakonske rešitve niso takšne, da bi neenako obravnavale dajalce kreditov in kreditojemalce. Opozoriti velja na rešitev, po kateri se z zakonom povišujejo obresti tako, da so izenačene z obrestmi, ki so veljale za evrske kredite. Zakon torej posega retroaktivno v kreditne pogodbe, vendar ne tako, da bi nesorazmerno

¹ Komentar Ustave Republike Slovenije, ur. dr. Lovro Šturm, FDŠ, Ljubljana 2002, str. 90 in nasl.

posegal samo v pravice ene strani. Poseg bo po eni strani zagotavljal zadostne prihodke dajalcem kreditov in terjal od kreditojemalcev plačevanje višjih obresti, po drugi strani pa nedvomno prispeval k rednemu odplačevanju potrošniških kreditov. Prispeval bo k večjemu javnemu redu, disciplini in rednemu odplačevanju obveznosti na področju potrošniških kreditov, kar je v interesu kreditojemalcev, dajalcev kreditov in v javnem interesu.

Rešitve, predlagane v zakonu, so torej utemeljene s tem, da gre za nujen poseg, ki naj zagotovi spoštovanje kršenih pravic kreditojemalcev s cilji, ki so v celoti skladni z Ustavo in še posebej z načeli socialne države iz 2. člena Ustave. Teh ciljev brez retroaktivnega posega v posojilne pogodbe ni mogoče uresničiti. Dajalci kreditov, ki proti predlogu zakona nastopajo povezano, koordinirano in netransparentno, se zavzemajo za individualno obravnavanje vsakega primera posebej, vendar so primeri v praksi pokazali, da tovrstni poskusi v dolgih letih niso prinesli prav ničesar oprijemljivega za posojilojemalce. Zaradi razlik v stališčih sodišč bi takšna obravnava močno obremenila sodišča, vse do Vrhovnega, Ustavnega in obeh evropskih sodišč ter podaljševala agonijo kreditojemalcev, ki ne morejo odplačevati nesorazmerno povečanih kreditnih obveznosti. Poleg tega bi se tovrstni pristop, če ne bi bil uspešen za posojilojemalce, lahko zaključil s pilotno obsodbo države pred Evropskim sodiščem, ki vztraja pri dolžnosti države, da v takšnih primerih zagotovi pravično ravnotežje med pravicami in interesi, ki so v konfliktu in moralno stigmatizira ter finančno kaznuje državo zaradi množičnega kršenja konvencijskih pravic (kot je Slovenija že doživela v primeru počasnosti sojenja, izbrisanih in deviznih varčevalcev).

Zakonske rešitve so takšne, da so posegi v pravice bank sorazmerni s pozitivnimi učinki teh ukrepov na posojilojemalce, kar ne bi bilo mogoče doseči z milejšimi posegi v pravice bank.

Doslej je Evropsko sodišče za človekove pravice na podlagi pritožb petih bank presojalo del zakonskih ukrepov v korist jemalcev posojil v švicarskih frankih na Madžarskem (*Merkantil Car ZRT proti Madžarski*) in poudarilo, da imajo države, ko gre za poseganje v posojilne pogodbe, široko polje proste presoje glede na to, da nacionalni zakonodajni, izvršilni in sodni organi najbolje poznajo razmere na svojem območju in imajo najboljši vpogled v to, ali je smiselno in nujno poseči v obstoječe posojilne pogodbe, da bi zavarovali legitimne interese posojilojemalcev in zavarovali njihove ustavne in konvencijske pravice. Evropsko sodišče za človekove pravice je v navedenem primeru poudarilo, da ni le pravica, temveč je dolžnost države, da poseže v posojilne pogodbe, da bi zagotovila ravnotežje med interesi bank, posojilojemalcev in nacionalnega gospodarstva.

Zakonski poseg, katerega namen je uravnotežiti interese posojilojemalcev in bank, ni v neskladju s pravom Evropske unije. Sodišče Evropske unije namreč pri ocenjevanju ravnanja držav članic ne upošteva le predpisov, ki so jih sprejeli organi Evropske unije, temveč tudi minimalne evropske standarde varstva pravic,

ki so opredeljeni v Evropski konvenciji o človekovih pravicah in temeljnih svoboščinah.

K 2. členu

Drugi člen podrobno opredeljuje pomen izrazov, ki so uporabljeni v zakonu. Pri tem pri opredelitvi pojmov kot so dajalec kredita in potrošniška kreditna pogodba sledi opredelitvi, vsebovani v Zakonu o potrošniških kreditih (Uradni list RS, št. 77/16).

Pojma banka in hranilnica sta skladna z ureditvijo omenjenih pojmov v Zakonu o bančništvu (Uradni list RS, št. 25/15, 44/16 – ZRPPB, 77/16 – ZCKR, 41/17, 77/18 – ZTFI-1 in 22/19 – ZIUJSOL).

Pojma kreditojemalca in poroka vključujeta zgolj fizične osebe, ki za namene izven svoje poklicne in pridobitne dejavnosti sklepajo kreditno pogodbo.

Prezemnik terjatve je opredeljen kot novi upnik v kreditni pogodbi na podlagi pogodbe o cesiji oziroma pogodbe o odstopu terjatve.

Glavnica je opredeljena kot skupni znesek črpanega kredita.

Obrestni pribitek je v kreditni pogodbi določen pribitek na medbančno obrestno mero (EURIBOR ali LIBOR) in je izražen kot spremenljivi ali nespremenljivi odstotek zneska črpanega kredita.

Skupna obrestna mera je v odstotku izražena stopnja, ki je sestavljena iz medbančne obrestne mere v evrskem območju (EURIBOR) in londonske medbančne obrestne mere (LIBOR) in v kreditni pogodbi dogovorjenega pribitka.

Obrestno obdobje obračunavanja medbančne obrestne mere (EURIBOR ali LIBOR) pomeni v kreditni pogodbi dogovorjeno ročnost obračunavanja.

Rekonverzija pomeni spremembo kreditov nominiranih v švicarskih frankih ali z valutno klavzulo v švicarskih frankih, ki je bila sklenjena med 28. junijem 2004 in 31. decembrom 2010, v kreditno pogodbo v evrih.

K 3. členu

Za zagotovitev enake obravnave vseh kreditojemalcev in porokov kreditnih pogodb nominiranih v švicarskih frankih oziroma z valutno klavzulo v švicarskih frankih, sklenjenih med 28. junijem 2004 in 31. decembrom 2010, navedeni člen določa obvezno uporabo tega zakona pri rekonverziji kreditov iz švicarskih frankov v evre. S tem zakonom se namreč uzakonjajo posebna pravila za rekonverzijo omenjenih kreditov, ki stremijo predvsem k ohranjanju veljavnosti kreditnih pogodb po njihovi rekonverziji.

K 4. členu

V tem členu je določena dokumentacija, ki jo mora dajalec kredita pripraviti v roku 30 dni od začetka veljavnosti zakona. Ta dokumentacija vključuje preračun obstoječega kredita, novi amortizacijski načrt, predlog rekonverzije, predlog aneksa k obstoječi kreditni pogodbi in vso dokumentacijo, povezano s kreditno pogodbo pred njeno sklenitvijo, ki jo dajalec kredita hrani v svojih arhivih. Dajalec kredita mora kreditojemalcu posredovati tudi spremni dopis s seznamom vse dokumentacije, povezane s kreditno pogodbo, pri čemer mora posebej označiti dokumentacijo, ki bi lahko predstavljala podlago za izpodbijanje rekonverzije s strani dajalca kredita.

Drugi odstavek določa, mora biti vsa dokumentacija, navedena v prvem odstavku, kreditojemalcu vročena priporočeno s povratnico.

Tretji odstavek določa dolžnost dajalca kredita napovedati izpodbijanje rekonverzije s spremnim dopisom, ki je priloga dokumentaciji za rekonverzijo.

Četrty odstavek določa, da mora kreditojemalec v roku 30 dni od prejema dokumentacije iz prvega odstavka tega člena pisno potrditi predlog rekonverzije ali ga zavrniti. Molk kreditojemalca se šteje kot zavrnitev predloga rekonverzije.

Peti odstavek določa, da dajalec kredita za rekonverzijo kreditov kreditojemalcu ne sme zaračunati nobenih stroškov rekonverzije, niti stroškov morebitnih notarskih storitev in vpisov v zemljiško knjigo.

K 5. členu

V tem členu je določen način rekonverzije kredita nazaj v valuto evro, ki je ključnega pomena za ureditev razmerij med dajalci kreditov in kreditojemalci, katerih kreditna pogodba za potrošniške kredite je nominirana v švicarskih frankih ali vsebuje valutno klavzulo v švicarskih frankih, sklenjena med dajalci kreditov in kreditojemalci v obdobju od 28. junija 2004 do 31. decembra 2010.

Prvi odstavek določa, da je dajalec kredita dolžan opraviti preračun višine glavnice, navedene v kreditni pogodbi, iz švicarskih frankov v evre, po tečaju, določenem v kreditni pogodbi in uporabljenem za izračun izplačila kredita na dan črpanja kredita. Če je bilo izplačilo glavnice opravljeno v evrih, je dajalec kredita dolžan opraviti preračun dejanskega zneska izplačanega kredita.

Drugi odstavek določa, da se dogovorjena skupna obrestna mera kredita spremeni v skupno obrestno mero, sestavljeno iz EURIBOR, veljavne na dan črpanja kredita in v kreditni pogodbi dogovorjenega pribitka. Pribitek na medbančno obrestno mero in obrestno mero obračunavanja spremembe EURIBOR ostane nespremenjeno.

Tretji odstavek določa, da je dajalec kredita dolžan pripraviti nov amortizacijski načrt na podlagi tega zakona po enaki metodologiji, kot je bil narejen

amortizacijski načrt, ki ga je kreditojemalec prejel pred sklenitvijo kreditne pogodbe ali bi ga moral prejeti pred sklenitvijo kreditne pogodbe.

Četrty odstavek določa dolžnost dajalca kredita preračunati vse že plačane obroke kredita iz švicarskih frankov v evre po tečaju, določenem v kreditni pogodbi, na dan plačila posameznega obroka. Če je bilo plačilo obroka opravljeno v evrih, je dajalec kredita dolžan upoštevati dejanski znesek posameznega plačanega obroka. Pri tem so že plačani obroki osnova za poravnavo obveznosti iz novega amortizacijskega načrta, ki upošteva tudi vrstni red poravnave obveznosti skladno z obstoječo kreditno pogodbo, brez zaračunavanja zamudnih obresti.

Peti odstavek določa, da je dajalec kredita tudi v primeru predčasnega poplačila kredita iz prvega člena tega zakona z evrskim kreditom pred sprejemom tega zakona dolžan ob upoštevanju preplačil pripraviti nov amortizacijski načrt za obstoječi evrski kredit in ga posredovati kreditojemalcu.

Šesti odstavek določa, da dajalec kredita med prejeta plačila po novem amortizacijskem načrtu vključi morebitne zaračunane in plačane zamudne obresti.

Sedmi odstavek določa, da je dajalec kredita dolžan v novem amortizacijskem načrtu prikazati preplačila po obrokih, že plačane zamudne obresti ter preračunane zamudne obresti glede na razliko med preplačilom na dan zapadlosti obroka in višino glavnice. Odstavek določa, da je dajalec kredita dolžan za vsa preplačila po novem amortizacijskem načrtu kreditojemalcu obračunati in, če je primerno, izplačati zamudne obresti, ki tečejo od dneva nastanka preplačane anuitete do dneva izvedbe rekonverzije.

Osmi odstavek določa, da dajalec kredita v predlog aneksa ne sme dodati nobenih novih pogojev, ki niso navedeni v obstoječi kreditni pogodbi. Vse druge spremembe, o katerih se strinjata obe pogodbeni stranki, morajo biti urejene v drugem aneksu k obstoječi kreditni pogodbi. Dajalec kredita ne sme pogojevati rekonverzije s spremembo drugih pogodbenih določil.

K 6. členu

Člen določa način upoštevanja preplačil pri pripravi predloga rekonverzije. Prvi odstavek določa, da se v primeru, ko znesek preplačila ne presega skupnega zneska preostanka kredita, preračunanega v evre po novem amortizacijskem načrtu, preplačilo razdeli proporcionalno enakovredno na vse ostale neplačane obroke kredita, pri čemer kreditna pogodba ostane v veljavi.

V primeru, ko znesek preplačila presega celoten znesek kredita, ki ga je kreditojemalec dolžan vrniti skladno z novim amortizacijskim načrtom, mora dajalec kredita v 30 dneh od potrditve predloga rekonverzije vrniti kreditojemalcu celoten znesek preplačila. V tem primeru se kreditna pogodba prekine.

K 7. členu

Člen določa posebnosti rekonverzije pri odplačanih kreditih. Prvi odstavek določa, da je v primeru v celoti odplačanega kredita dajalec kredita dolžan pripraviti predlog rekonverzije in morebiten znesek preplačila vrniti kreditojemalcu v roku 30 dni od prejema potrditve predloga rekonverzije.

Drugi odstavek določa obveznost dajalca kredita, da v primeru predčasno odplačanih kreditov pripravi predlog rekonverzije za vse že plačane obroke, znesek višine poplačila pa preračuna v evre po tečaju, določenem v kreditni pogodbi na dan poplačila kredita. Pri znesku poplačila dajalec kredita upošteva le znesek preostale glavnice, od katere odšteje stroške predčasnega poplačila kredita, do katerih je upravičen v skladu s sklenjeno kreditno pogodbo.

Tretji odstavek določa, da je dajalec kredita v primeru predčasne prekinitve kreditne pogodbe z njegove strani dolžan pripraviti predlog rekonverzije in skladno s tem prilagoditi nov amortizacijski načrt za preostanek odplačila kredita. Pri tem mora za še neizterjane kredite zmanjšati višino preostalega dolga kreditojemalca, skladno z novim amortizacijskim načrtom. V primeru že izterjanih predčasno prekinjenih kreditnih pogodb, je dajalec kredita dolžan kreditojemalcu vrniti znesek preplačila skladno z višino preplačila iz novega amortizacijskega načrta v roku 30 dni od prejema potrditve predloga rekonverzije.

K 8. členu

Člen določa način rekonverzije pri odprodanih kreditih.

V prvem odstavku je določena dolžnost dajalca kredita poravnati prevzemniku terjatve razliko do zneska, ki bi ga dolgoval kreditojemalec ob odprodaji terjatve po novem amortizacijskem načrtu. V kolikor je dolg kreditojemalca do prevzemnika nižji od izračunane razlike, je dajalec kredita dolžan to razliko izplačati kreditojemalcu.

Drugi odstavek določa, da mora dajalec kredita podatke o trenutnem stanju kredita pridobiti od prevzemnika terjatve.

K 9. členu

Ta člen določa možnost izpodbijanja pravice do rekonverzije s strani dajalca kredita ter določa merila, na podlagi katerih je dajalec kredita upravičen izpodbijati rekonverzijo. Merila so določena skladno s sodno prakso Sodišča Evropske Unije v zadevah C-186/16 in C-26/13 ter skladno z Direktivo Sveta EU 93/13/EGS o nepoštenih pogodbenih pogojih ter skladno s sklepom Vrhovnega sodišča Republike Slovenije v zadevi VSRS Sklep II Ips 201/2017.

Kriterije vsebine izpolnjene pojasnilne dolžnosti določa sodba 186/16 Sodišča Evropske unije, ker predstavlja presedan za vse razsodbe v zvezi s pojasnilno dolžnostjo bank pri trženju kreditov iz prvega člena tega zakona. Prvič, Sodišče Evropske unije zahteva, da mora biti posojilojemalec jasno obveščen o tem, da s podpisom posojilne pogodbe, izražene v tuji valuti, prevzema tečajno tveganje, ki ga bo ob devalvaciji valute, v kateri prejema dohodke, morda težko nosil. Drugič, prodajalec ali ponudnik, v obravnavanem primeru banka, mora navesti mogoče

spremembe menjalnih tečajev in tveganja v zvezi s sklenitvijo posojila v tuji valuti, predvsem če potrošnik, ki je posojilojemalec, svojih dohodkov ne prejema v tej valuti. Pojasnilna dolžnost banke je posojilojemalcem posredovati informacije, ki morajo zadostovati za sprejetje poučenih in preudarnih odločitev ter bi morale vsebovati vsaj to, kako bi na obroke za odplačilo posojila vplivala zelo velika deprecijacija zakonitega plačilnega sredstva države članice, kjer ima posojilojemalec stalno prebivališče, in povečanje tujih obrestnih mer.

Če banka lahko predloži te listine, ki dokazujejo, da je strankam predstavila vrednost njihove glavnice in posledično obrokov v primeru izredne podražitve švicarskih frankov in izrednega povišanja obrestne mere LIBOR in jim pojasnila, da zaradi tega morda ne bodo mogle odplačevati kredita, je po mnenju Sodišča Evropske unije izpolnila kriterije pojasnilne dolžnosti v obliki, kot jo je zahteval regulator Banka Slovenije. Zato je po tem zakonu upravičena do sodnega izpodbijanja konverzije.

Dajalec kreditov je že ob pošiljanju predloga rekonverzije in aneksa kreditojemalcu dolžan dostaviti informacijo ali namerava izpodbijati konverzijo in na osnovi katerih dokumentov. S tem se zagotovi, da se kreditojemalec lahko odloči za ali proti sprejemu konverzije v primerih, ko ga je banka ustrezno seznanila s tveganji in se kreditojemalca ne izpostavlja sodnim postopkom in dodatnim stroškom.

K 10. členu

Nadzor nad izvajanjem zakona izvaja Banka Slovenije kot nacionalni regulator.

K 11. členu

Ta člen določa dolžnost dajalca kredita, da v roku dveh mesecev po začetku veljave tega zakona pristojnemu nadzornemu organu poroča o pripravljenih rekonverzijah ter v roku štirih mesecev po začetku veljavnosti tega zakona poroča o izvedenih rekonverzijah in njihovi skladnosti s tem zakonom.

K 12. členu

Predlagajo se kazni (globe) za prekrške, ki jih dajalci kreditov in kreditni posredniki storijo zaradi neupoštevanja določb zakona pri ponujanju in sklepanju kreditnih pogodb s potrošniki. V prvem odstavku je določena globa, s katero se kaznuje dajalec kredita, pri čemer je globa povzeta po globi za težje prekrške na podlagi Zakona o potrošniških kreditih (Uradni list RS, št. 77/16).

V drugem odstavku je določena globa za odgovorno osebo dajalca kredita. V predlogu zakona ni treba posebej določati osebe, ki je pri subjektu pooblaščen za izvajanje dolžnega nadzorstva, s katerim se lahko prepreči prekršek, saj navedeno sistemsko ureja drugi odstavek 15. člena Zakona o prekrških (Uradni list RS, št. 29/11 – uradno prečiščeno besedilo, 21/13, 111/13, 74/14 – odl. US, 92/14 – odl. US, 32/16 in 15/17 – odl. US). Kazen v razponu med 3.500,00 in 4.000,00 evrov je povzeta po primerljivi ureditvi v Zakonu o potrošniških kreditih.

K 13. členu

Ta člen določa, da začne zakon veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.